

Position Paper voor Tweede Kamer

Landbouw Collectief

16 februari 2020

Kom NU in actie voor oplossingen agrarische sector

Het is donderdag a.s. exact drie maanden geleden dat het Landbouw Collectief het plan van aanpak 'Uit de gecreëerde stikstofimpasse' presenteerde. Een plan dat ervoor zorgt, dat Nederland het stikstofdebaacle vlot te boven kan komen en niet af glijdt naar een economische recessie. Er zijn in de tussentijd in de overleggen met de Overheid stappen gezet. Maar helaas zijn we er nog lang niet en heerst er nog grote onzekerheid bij veel ondernemers en gezinnen binnen en buiten de landbouw. De 13 organisaties van het Landbouw Collectief hebben daarom een heldere boodschap: politiek kom NU in actie.

Voortgang Kabinet

Op 7 februari is een vertegenwoordiging van het Landbouw Collectief opnieuw in overleg getreden met minister Schouten en minister-president Rutte. Het gesprek wordt gezien als een tussenstap. Er zijn nog veel zaken die nader uitgediept moeten worden en waarover nog geen overeenstemming is. We brengen u graag op de hoogte van de belangrijkste ontwikkelingen.

Het kabinet lijkt zich ervan bewust geworden dat de stikstofcrisis niet met succes kan worden aangepakt zonder de inzet en medewerking van agrarische ondernemers en dat, hoe urgent ook, het nemen van maatregelen die werken tijd kost. Het Landbouw Collectief roept Tweede Kamerleden op om dat proces te stimuleren in plaats van te frustreren, zoals door sommigen gebeurt. Proefballonnetjes die de facto het einde van een groot deel van de sector betekenen, veroorzaken vooral onrust en zorgen bij onze achterban. Pogingen om de landbouw tegenover andere sectoren te positioneren zijn contraproductief. Nederland kan alleen van het stikstofslot worden bevrijd als alle partijen een bijdrage leveren. Het Landbouw Collectief draagt oplossingen aan waarmee boeren een substantiële bijdrage leveren, maar het gecreëerde probleem kan en mag niet geheel op onze sector worden afgeschoven.

Sector heeft werkbare oplossingen

De Kamerbrief 'Voortgang stikstofproblematiek: maatregelen landbouw en verdere impuls gebiedsgerichte aanpak' bevat nog geen concrete maatregelen over het verminderen van eiwit in het voer, vergroten van weidegang of aanlengen van mest met water bij uitrijden en de manier waarop dit ingevuld wordt. Verdere uitwerking is dus nodig. Dat kan het beste door de sector zelf, in nauw overleg met de ketenpartners en goed afgestemd met de overheid. Niet door het zoveelste pakket aan wetgeving.

Het Landbouw Collectief heeft al in november 2019 voorgelegd hoe dergelijke maatregelen genomen kunnen worden en welke effecten dat heeft. De door het Landbouw Collectief voorgestelde maatregelen bij melkvee (voer, beweiden, mest) kunnen al in 2020 een besparing opleveren van 3 kton ammoniak of meer, ofwel 15 mol N/hectare/jaar. Dat is ruim drie keer zoveel als de voorgestelde maatregelen van het kabinet in de Spoedwet (voermaatregel, snelheidsbeperking) en genoeg voor vele jaren woningbouw. Voorwaarde is wel, dat de maatregelen op een praktisch uitvoerbare manier worden ingeregeld met maatwerk per bedrijf ('cafeteria-model'); en een harde toezegging dat de extra kosten voor de boer worden vergoed (geraamd op € 250 miljoen voor het jaar 2020, voor een deel doorlopend in de volgende jaren). Een boer weet het best welke maatregelen bij zijn dieren, zijn bedrijf en de omgeving passen.

Het Landbouw Collectief heeft eerder haar bezwaar tegen de Spoedwet Aanpak Stikstof kenbaar gemaakt. Om de sector de ruimte te geven om maatregelen te nemen op het gebied van mestaanwending, voer en weidegang is het belangrijk dat de Spoedwet niet als dwingend instrument wordt ingezet. De ervaring leert namelijk, dat als het de bedrijven niet lukt om aan de door de overheid opgelegde, generieke normen te voldoen, de overheid naar de ondernemer wijst. En vervolgens zelfs niet schroomt om te handhaven op oneigenlijke consequenties (economisch delict!), waarvoor de overheid zelf verantwoordelijk is. De voor de hand liggende remedie, waarvan we ten zeerste hopen dat hij gestalte krijgt in het stikstofdossier, is dat de overheid doelen voorschrijft in plaats van maatregelen. Zorg er voor dat de boer zelf de oplossing vindt en dat innovaties de ruimte krijgen!

Focus op blijvers, niet op stoppers

Er gaat veel aandacht uit naar de opkoopmaatregelen die zijn aangekondigd in de Kamerbrief van 7 februari. Grote zorg is, dat dit niet alleen een peperdure maatregel is, maar ook een maatregel met nauwelijks positieve invloed op de verlaging van de depositie in de natuurgebieden. Het is goed dat boeren die willen stoppen daarbij worden ondersteund, maar het is belangrijk dat daarnaast vooral wordt ingezet op innovatie en het voortbestaan van de boeren die door willen en kunnen gaan. Het plan van het Landbouw Collectief laat verschillende mogelijkheden zien om relatief goedkoop de stikstofemissie van blijvers te reduceren. En geeft ruimte aan innovaties en toekomst voor boeren in Nederland.

Voor boeren die vrijwillig willen stoppen is het een harde voorwaarde dat zij een eerlijke, marktconforme prijs krijgen en dus volledig schadeloos worden gesteld. Daarnaast mag opkoop door de overheid niet marktverstrend werken. Grond moet beschikbaar blijven voor landbouw en boeren in de omgeving.

Toekomst boeren en platteland

De agri & food sector is een zeer belangrijke pijler onder de Nederlandse economie, goed voor bijna 10% van ons inkomen en onze werkgelegenheid. Boeren zorgen tevens voor sociale cohesie op het platteland. Dat mag de overheid niet in gevaar brengen. De aandacht moet niet uitgaan naar de paar honderd boeren waar vrijwillige uitkoop een oplossing is. Het gaat er om dat de boeren die door willen, dat kunnen. Er moet ruimte komen voor innovaties en verdere verduurzaming van bedrijven. Zonder boeren loopt het platteland leeg: van voerfabrikant tot zuivelfabriek tot recreatie. Zonder een primaire sector wordt het niets. Dat is breder dan alleen het stikstofdossier, maar het is wel de reden dat we ons hier nu zorgen over maken: het is de zoveelste keer dat boeren klem dreigen te komen zitten zonder dat de politiek zich realiseert wat dat allemaal kan betekenen. De leefbaarheid op het platteland komt echt in gevaar.

Beleid op basis van juiste feiten en cijfers

Het Kabinet gaat maar door. Elke Kamerbrief worden er weer nieuwe maatregelen aangekondigd, terwijl het fundament ter discussie staat. De cijfers van RIVM vormen de basis voor depositie berekeningen op natuur. Maar diezelfde cijfers staan ter discussie en worden momenteel onderzocht en geanalyseerd door het Mesdagfonds. Wij hebben het Ministerie van LNV meermaals gevraagd een pas op de plaats te nemen en de analyses af te wachten. Het kan en mag namelijk niet zo zijn dat er ingrijpende en onomkeerbare maatregelen afgekondigd worden voor de landbouw, terwijl later blijkt dat het fundament daaronder ontbreekt. Daarop vragen wij politieke inzet. Beleid en maatregelen moeten gestoeld zijn op juiste feiten en cijfers. Én aangepast worden aan nieuwe inzichten. Daar lijkt op dit moment geen enkele ruimte voor.

Wat moet er op korte termijn geregeld worden?

Er zijn kleine stappen gezet, echter er heerst nog grote onzekerheid op veel onderdelen. Naast bovenstaande punten is het voor het Landbouw Collectief van belang dat de volgende zaken geregeld worden:

- Drempelwaarde op natuurgebieden, om daarmee vergunningverlening vlot te trekken
- Een 'slim' stikstofregistratiesysteem dat er voor zorgt dat NH₃ en NO_x niet 1-op-1 uitwisselbaar zijn. Dit voorkomt leegloop van productierechten uit de landbouw bij extern salderen.
- Vergund is vergund, dat betekent dus ook behoud van latente stikstof ruimte bij intern salderen. Deze ruimte is nodig voor bedrijven om te kunnen innoveren en geeft eindelijk ruimte om boeren te belonen voor verdere verduurzaming.
- De NH₃ die geleverd wordt door de varkenshouderij in het kader van de Regeling Warme Sanering moet gewaardeerd worden. Hierover moeten afspraken komen met POV.
- De nertsenhouderij moet een eerlijke vergoeding krijgen voor het gedwongen stoppen van de bedrijven.